

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Davida Uhlíře, soudce Vladimíra Sládečka a soudkyně zpravodajky Milady Tomkové o ústavní stížnosti stěžovatele **T. B.**, právně zastoupeného Mgr. Pavlem Szkanderou, advokátem, sídlem Svatoplukova 1209, Frýdek - Místek, proti výroku I usnesení Okresního soudu v Přerově ze dne 24. srpna 2018 č. j. 28 EXE 1801/2017-117, a příkazu k úhradě nákladů exekuce vydaného soudním exekutorem JUDr. Lukášem Jíchou dne 6. června 2018 č. j. 203 Ex 50573/17-83, za účasti **Okresního soudu v Přerově** a **JUDr. Lukáše Jíchy**, soudního exekutora, sídlem exekutorského úřadu Komenského 38, Přerov, jako účastníků řízení, a **A. J.**, jako vedlejší účastnice, takto:

- I. Výrokem I usnesení Okresního soudu v Přerově ze dne 24. srpna 2018 č. j. 28 EXE 1801/2017-117 a výrokem II příkazu k úhradě nákladů exekuce vydaného soudním exekutorem JUDr. Lukášem Jíchou dne 6. června 2018 č. j. 203 Ex 50573/17-83 byla porušena základní práva stěžovatele zaručená čl. 11 odst. 1 a čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.**
- II. Výrok I usnesení Okresního soudu v Přerově ze dne 24. srpna 2018 č. j. 28 EXE 1801/2017-117 se ruší.**
- III. Výrok II Příkazu k úhradě nákladů exekuce vydaného soudním exekutorem JUDr. Lukášem Jíchou dne 6. června 2018 č. j. 203 Ex 50573/17-83 o nákladech exekuce se ruší.**
- IV. Ve zbývajících částech se ústavní stížnost odmítá.**

O d ů v o d n ě n í :

I. Předchozí průběh řízení

1. Podáním podle ustanovení § 72 odst. 1 písm. a) zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“), se stěžovatel domáhal zrušení výroku I v záhlaví citovaného usnesení Okresního soudu v Přerově (dále jen „okresní soud“) a tamtéž citovaného příkazu k úhradě nákladů exekuce vydaného soudním exekutorem JUDr. Lukášem Jíchou (dále jen „soudní exekutor“). Stěžovatel se domnívá, že uvedenými rozhodnutími došlo k porušení jeho základního práva na soudní ochranu zaručeného ustanovením čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a ustanovením čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod ve znění protokolů č. 3, 5 a 8, která byla vyhlášena ve Sbírce zákonů pod č. 209/1992 Sb. (dále jen Úmluva“).

2. Z ústavní stížnosti, napadaných rozhodnutí, spisu vedeného okresním soudem pod sp. zn. 28 EXE 1801/2017-117, spisu vedeného soudním exekutorem pod sp. zn. 203 Ex 50573/17 a vyjádření účastníků řízení zjistil Ústavní soud následující skutečnosti pojící se k předmětu ústavní stížnosti.

3. Stěžovateli bylo v rámci exekučního řízení dne 2. 2. 2018 doručeno Vyrozumění o zahájení exekuce ze dne 26. 1. 2018 č. j. 203 Ex 50573/17-17, Exekuční příkaz ze dne 29. 1. 2018 č. j. 203 Ex 50573/17-23 a Výzva dle § 46 odst. 6 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „exekuční řád“) k dobrovolnému splnění vymáhané povinnosti ze dne 29. 1. 2018 č. j. 203 Ex 50573/17-24, konkrétně uhrazení jistiny ve výši 1 495 000 Kč, zálohy na snížené náklady exekuce ve výši 138 430 Kč a nákladů vedlejší účastnice ve výši 27 044 Kč. Proti příkazu k úhradě nákladů exekuce podal stěžovatel námitky. Dále podal návrh na odklad exekuce a návrh na zastavení exekuce.

4. V reakci na oznámení soudního exekutora ze dne 22. 2. 2018 č. j. 203 Ex 50573/17-53 o výši aktuálního nedoplatku stěžovatel dne 23. 2. 2018 dobrovolně splnil vymáhanou povinnost, tj. splnil uloženou povinnost ve stanovené třicetidenní lhůtě k dobrovolnému splnění vymáhané povinnosti.

5. Následně okresní soud usnesením ze dne 20. 2. 2018 č. j. 28 EXE 1801/2017-46 zamítl návrh stěžovatele na odklad exekuce, které Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci (dále jen „krajský soud“) usnesením ze dne 27. 4. 2018 č. j. 40 Co 154/2018–87 potvrdil. Okresní soud také usnesením ze dne 21. 3. 2018 č. j. 28 EXE 1801/2017- 71 zamítl návrh stěžovatele na zastavení exekuce. Toto rozhodnutí bylo usnesením krajského soudu ze dne 27. 4. 2018 č. j. 40 Co 155/2018-90 potvrzeno.

6. Poté vydal soudní exekutor ústavní stížností napadený Příkaz k úhradě nákladů exekuce, kterým stěžovateli přikázal uhradit náklady vedlejší účastnice vzniklé v souvislosti s vedením exekuce ve výši 8 894 Kč (výrok I) a náklady exekuce ve výši 268 681 Kč (výrok II). Soudní exekutor tak stěžovateli uložil povinnost hradit plnou výši nákladů exekuce. V odůvodnění soudní exekutor mimo jiné uvedl, že s ohledem na podaný návrh na zastavení exekuce a návrh na odklad exekuce nebylo možné přistoupit k vyznačení doložky provedení exekuce a k vyplacení deponovaných finančních prostředků. Vzhledem k tomu nebylo podle soudního exekutora možné dovodit, že při úhradě částky bylo hrazeno za účelem splnění dluhu, neboť by podle jeho názoru muselo dojít ke zpětvzetí návrhu na zastavení exekuce tak, aby došlo k zastavení řízení o návrhu na zastavení exekuce a možnosti bezodkladného vyplacení pohledávky, protože stěžovatel svými podáními rozporoval některý z předpokladů vedení exekuce a požadoval její zastavení. Proto soudní exekutor považoval za důvodný svůj nárok na úhradu odměny v její plné výši.

7. Proti příkazu k úhradě nákladů exekuce podal stěžovatel námitky. Okresní soud ústavní stížností napadeným usnesením rozhodl tak, že příkaz k úhradě nákladů exekuce soudního exekutora změnil v části, kterou jím bylo rozhodnuto o nákladech exekuce a stěžovateli přikázal uhradit náklady exekuce ve výši 267 410 Kč (výrok I). Ve zbývajícím rozsahu, v němž bylo stěžovateli přikázáno uhradit náklady vedlejší účastnice, příkaz k úhradě nákladů exekuce potvrdil (výrok II). Okresní soud také určil, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení o námitkách proti příkazu k

úhradě nákladů exekuce (výrok III) a soudnímu exekutorovi se právo na náhradu nákladů řízení nepřiznává (výrok IV). V odůvodnění přisvědčil tvrzení stěžovatele o jeho plněních. Dále uvedl, že z ustanovení § 46 odst. 6 exekučního řádu a ustanovení § 11 odst. 1 písm. a) vyhlášky č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem (dále jen „vyhláška o odměně a náhradách soudního exekutora“) je třeba dovodit, že podmínkou *sine qua non* pro postup dle těchto ustanovení a určení odměny soudního exekutora v poloviční výši a skončení exekuce právní mocí příkazu k úhradě nákladů exekuce vydaného dle § 46 odst. 6 exekučního řádu, je dobrovolné podrobení se povinného exekučnímu titulu, a to ve lhůtě 30 dní od doručení výzvy soudního exekutora k dobrovolnému splnění povinnosti, včetně zaplacení zálohy na snížené náklady exekuce a náklady oprávněného. K tomu však dle názoru okresního soudu nedošlo, neboť stěžovatel brojil proti provádění exekuce podanými návrhy na odklad exekuce a na zastavení exekuce, přičemž v řízení o těchto návrzích aktivně pokračoval i v odvolacích řízeních. Takovou situaci a kroky ze strany stěžovatele nelze podle okresního soudu považovat za splnění vymáhané povinnosti uložené exekučním příkazem. Stěžovatel podle jeho názoru složil u exekutora vymáhanou částku, aniž by tím dobrovolně plnil vymáhanou povinnost.

II. Argumentace stěžovatele

8. Ve své ústavní stížnosti stěžovatel, po obšírné rekapitulaci skutkového stavu, uvádí, že soudní exekutor ani okresní soud, tj. účastníci řízení, nerozhodli správně, neboť v souladu s obdrženou výzvou k dobrovolnému splnění povinnosti uhradil požadované částky včetně zálohy na snížené náklady exekuce na účet soudního exekutora. Podle jeho názoru mu tedy má plynout výhoda předvídaná ustanovením § 11 odst. 1 písm. a) vyhlášky o odměně a náhradách soudního exekutora. Svá práva na podání návrhu na odklad exekuce a návrhu na zastavení exekuce využil proto, že důvodně očekával, že jeho podáním bude vyhověno. Jednáním soudního exekutora a následně okresního soudu došlo dle jeho názoru k zásahu do jeho ústavně chráněných základních práv a svobod.

III. Vyjádření účastníka řízení a vedlejších účastníků řízení

9. Soudce zpravodaj podle ustanovení § 42 odst. 4 zákona o Ústavním soudu zaslal ústavní stížnost k vyjádření účastníkům řízení a vedlejší účastníci řízení. Současně si vyžádal spis vedený k věci okresním soudem a spis vedený soudním exekutorem.

10. Okresní soud ve svém vyjádření k ústavní stížnosti uvedl, že se řídil všemi právními normami citovanými v ústavní stížnosti napadeném usnesení. Svůj výklad považuje za ústavně konformní. Okresní soud je přesvědčen, že kroky stěžovatele exekuci nezanedbatelně prodlužovaly, vedly k další činnosti soudního exekutora, a k faktickému odložení možnosti soudního exekutora vyplatit v exekuci vymáhané plnění vedlejší účastníci. Napadené usnesení považuje za správné a neporušující základní práva stěžovatele. Proto ve svém vyjádření navrhl, aby Ústavní soud ústavní stížnost zamítl.

11. Soudní exekutor ve svém vyjádření uvedl, že základní práva a svobody stěžovatele zasaženy nebyly, a to proto, že neplnil dobrovolně, ale využitím svých procesních práv zdržoval vyplacení pohledávky vedlejší účastnice. Soudní exekutor se dále odvolal na usnesení sp. zn. I. ÚS 3358/16 ze dne 15. 5. 2018 (všechna citovaná rozhodnutí Ústavního soudu jsou přístupná na <http://nalus.usoud.cz>).

12. Vedlejší účastnice se svého postavení podle ustanovení § 28 odst. 2 zákona o Ústavním soudu vzdala.

13. Vyjádření účastníků řízení Ústavní soud stěžovateli k replice nezasílal, neboť se v nich jen odkazuje na napadaná rozhodnutí, a nevnáší do posuzovaného případu nové skutečnosti či právní úvahy, které by byly stěžovateli – vzhledem k obsahu jeho podání a obsahu napadených rozhodnutí – neznámé.

IV. Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

14. Ústavní soud zkoumal splnění procesních předpokladů řízení a dospěl k závěru, že ústavní stížnost byla podána včas oprávněným stěžovatelem, který byl účastníkem řízení, v němž byla vydána rozhodnutí napadená ústavní stížností, a Ústavní soud je k jejímu posouzení příslušný. Stěžovatel je právně zastoupen v souladu s § 29 až 31 zákona o Ústavním soudu. Ústavní stížnost je přípustná, neboť stěžovatel vyčerpal všechny zákonné procesní prostředky k ochraně svého práva (§ 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu *a contrario*).

V. Posouzení důvodnosti ústavní stížnosti

15. Ústavní soud je soudním orgánem ochrany ústavnosti (čl. 83 Ústavy České republiky), který není součástí soustavy soudů (srov. čl. 90 a čl. 91 odst. 1 Ústavy České republiky) a nepřísluší mu právo dozoru nad jejich rozhodovací činností. K tomu má pravomoc pouze tehdy, pokud obecné soudy svými rozhodnutími zasáhly do ústavně zaručených základních práv a svobod fyzické či právnické osoby, aniž by respektovaly ústavní pořádek České republiky, včetně relevantních mezinárodních závazků právní povahy. Proto Ústavní soud napadený rozsudek okresního soudu a napadený příkaz k úhradě nákladů exekuce přezkoumal z pohledu porušení ústavně zaručených základních práv a svobod stěžovatele a dospěl k závěru, že ústavní stížnost je důvodná.

16. Ústavní soud rovněž připomíná, že v oblasti náhrady nákladů řízení realizuje svou pravomoc rezervovaně, neboť spor o náhradu nákladů řízení zpravidla nedosahuje intenzity znamenající porušení základních práv a svobod stěžovatelů. Avšak i v těchto případech dle své setrvalé rozhodovací praxe konstatuje přesah z oblasti podústavního práva do ústavněprávní roviny v případech extrémního vykročení z procesních pravidel nebo v případech zjevného a neodůvodněného vybočení z výkladového nebo aplikačního standardu, jenž je v rozhodovací praxi orgánů veřejné moci respektován (viz např. nálezy sp. zn. IV. ÚS 600/17 ze dne 8. 11. 2018).

17. Podstatou posuzované ústavní stížnosti je rozpor mezi výkladem ustanovení § 46 odst. 6 exekučního řádu v části směřující k podmínkám snížení nákladů exekuce. Stěžovatel je přesvědčen, že plnil, a má tedy nárok na snížení nákladů exekuce. Účastníci řízení naopak zastávají názor, že pokud stěžovatel podal návrhy na odklad exekuce a návrh na zastavení exekuce, nejedná se o dobrovolné plnění a vedlejší účastníci nemohlo být plnění postoupeno.

18. Při výkladu právních předpisů je nezbytné dodržovat postup, který vede k závěrům, které jsou v souladu s ústavním pořádkem České republiky a v co největší míře chrání

základní práva a svobody všech účastníků, tedy postup, který minimalizuje zásahy do jejich ústavně zaručených práv a svobod. S ohledem na tuto základní premisu je nezbytné přistoupit i k výkladu příslušných ustanovení exekučního řádu a vyhlášky o odměně a náhradách soudního exekutora.

19. Důsledkem postupu účastníků řízení, tj. soudního exekutora a okresního soudu je, že stěžovatel je sankcionován za využití opravných prostředků daných zákonem. A to i s ohledem na to, že by případnou sankcí byla „pouze“ povinnost nést náklady exekučního řízení v plné výši. Z Listiny, jakož ani z dalších právních předpisů nejvyšší právní síly neplyne povinnost státu takový benefit vytvořit. Avšak v situaci, kdy je zákonem (exekučním řádem) stanoven, je nezbytné aplikovat jej ve všech případech, ve kterých jsou splněny zákonem předvídané podmínky. Je nezbytné připomenout, že i exekuční řízení podléhá principům spojeným s tzv. soudní ochranou práv, jak plyne např. z rozsudku Evropského soudu pro lidská práva ve věci Central Mediterranean Development Corporation Limited proti Maltě ze dne 22. 11. 2011 č. 18544/08 (§ 23).

20. Účelem vymáhacích řízení, tedy i exekučního řízení, je naplnění jednoho ze základních znaků práva – vynutitelnosti. Soudní exekutor v těchto případech dosahuje splnění povinnosti stanovené právem i přes absentující vůli povinného plnit. V tomto případě však stěžovatel v roli povinného splnil určenou povinnost. Nebyly tedy naplněny podmínky, na něž se vedlejší účastník odvolává citací nálezu sp. zn. I. ÚS 3358/16, neboť v něm je popsána situace, ve které povinný využil opravné prostředky, ale současně nesplnil uloženou povinnost. V případě, který je nyní posuzován Ústavním soudem, však vedlejší účastnice měla záruku, že její nároky budou uspokojeny, bude-li právní titul soudem uznán jako oprávněný. Neexistoval tedy důvod penalizovat stěžovatele, který svou povinnost splnil.

21. Znění ustanovení § 46 odst. 6 exekučního řádu a § 11 odst. 1 písm. a) vyhlášky o odměně a náhradách soudního exekutora nepředpokládá jiné podmínky, než včasné splnění vymáhaného nároku a uhrazení zálohy na snížené náklady exekuce a na náklady oprávněného. Výklad podaný účastníky řízení, který odkazuje na ustanovení § 44a odst. 2 a ustanovení § 54 odst. 1 exekučního řádu, rovněž nelze akceptovat, neboť normy v nich obsažené jednak směřují ke zcela jinému účelu, ale také nijak nezakládají další podmínky, které je nezbytné splnit pro snížení nákladů exekučního řízení. Výklad provedený účastníky řízení tak nešetřil základní práva a svobody stěžovatele. Dobrovolnost předpokládaná ústavní stížností napadenými rozhodnutími je vykládána natolik extenzivně, že zasahuje do základních práv a svobod stěžovatele.

22. Ústavní soud si je vědom, že při exekučním řízení bylo nezbytné také v co největší míře chránit základní práva a svobody vedlejší účastnice. I v tomto ohledu je však nutné zopakovat, že její práva byla dostatečně chráněna splněním povinnosti a zaplacením na účet soudního exekutora. Ústavní soud současně připomíná, že stát, jehož jménem účastníci řízení jednali, se nemůže odvolávat na to, že by případné průtahy při výkonu rozhodnutí byly způsobeny tím, že stěžovatel využil svá práva výslovně daná zákonem (viz např. rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Vogiatzis a další proti Řecku ze dne 1. 7. 2010 č. 17588/08).

23. Stěžovatel ve své ústavní stížnosti střídavě požaduje zrušení celého usnesení okresního soudu, resp. zrušení pouze jeho výroku I. Srovnatelné lavírování je patrné při požadavku na zrušení celého příkazu k úhradě nákladů exekuce, přičemž k jeho výroku

I (dotýkající se nákladů vedlejší účastnice) nepředkládá stěžovatel Ústavnímu soudu žádnou argumentaci. Ústavní soud proto připomíná, že je vázán pouze rozsahem ústavní stížnosti (viz např. usnesení sp. zn. Pl. ÚS 16/94 ze dne 21. 7. 1994 (U 14/2 SbNU 227)). Současně je i Ústavní soud povinen vykonávat svou pravomoc tak, aby nezasahoval do rozhodovací pravomoci jiných orgánů veřejné moci nad nezbytnou míru. Proto Ústavní soud přistoupil pouze ke zrušení těch částí napadených rozhodnutí, které zasahují do základních práv a svobod stěžovatele. Ve zbývajících částech posoudil Ústavní soud stížnost jako zjevně neopodstatněnou, protože není patrné, že by mohla kolidovat se základními právy a svobodami stěžovatele.

24. S ohledem na výše popsany nepřipustný zásah do základních práv stěžovatele na soudní ochranu zaručených ustanovením čl. 36 odst. 1 Listiny, který byl způsoben provedeným výkladem stanovujícím podmínky nad rámec daný zákonem, a vzhledem k nesprávnému vyčíslení nákladů exekučního řízení také s ohledem na nepřipustný zásah do práva vlastnit majetek zaručeného čl. 11 odst. 1 Listiny Ústavní soud příslušné části rozhodnutí orgánů veřejné moci podle ustanovení § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu zrušil.

25. Ve zbývajících částech Ústavní soud podanou ústavní stížnost mimo ústní jednání bez přítomnosti účastníků podle § 43 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu jako návrh zjevně neopodstatněný odmítl.

26. Ústavní soud rozhodl bez ústního jednání, neboť od něj nebylo možné očekávat další objasnění věci (viz ustanovení § 44 odst. 2 zákona o Ústavním soudu).

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 14. května 2019

David Uhlíř
předseda senátu